

JORDI PLAN

La fi de l'“andorranocentrisme”

Alguna cosa s'ha remogut en aquesta societat enclavada entre muntanyes, perquè tots els sectors, per instint de supervivència o empesos per uns altres, apunten a Europa. L'aïllament d'Andorra, considerat per la UE com una deslleialtat econòmica històrica a la comunitat internacional, és al principi de la seva fi. Ara bé, quina relació busca? La plena integració és descartada.

“**P**assar d'una tradició de desregulació a una situació d'hiperregulació com reclama la UE és un joc intel·lectual, jurídic i de funcionament de la societat andorranana brutal. Proposar una relació amb Europa més enllà de la unió duanera significa, per a molts, posar en perill el sentiment de diferenciació d'Andorra, però no es pot defugir aquest acostament si volem, precisament, que Andorra continuï tenint identitat pròpia. Cada vegada som més a prop de la UE. No sé si hem fet grans passos sobre el paper, però si més no mentalment, sí.” La reflexió la

El Parlament d'Andorra afronta una reforma fiscal que ha d'establir impostos directes per acostar-se a Europa. Ara com ara, les empreses andorranes no paguen ni un cèntim d'euro per la seva activitat, i per això són penalitzades quan surten a la UE.

fa un andorrà de tota la vida, Marc Vila, advocat i editor del *Diari d'Andorra*. En un estat amb 30.000 ciutadans amb nacionalitat andorrana i uns 50.000 immigrants que no tenen dret de vot, el debat sobre com ha de ser el vestit europeu que necessita el Principat per a no passar fred en un món on desapareixen les fronteres econòmiques, genera neguit en la majoria de sectors.

Andorra encara és vist com un estat díscol dins la comunitat internacional, molesta per privilegis com el secret bancari i la nul·la fiscalitat directa, o la vulneració d'alguns principis bàsics

en matèria de drets socials i laborals. Però la festa s'acaba. La pressió cada vegada més forta de l'OCDE per posar fi als paradisos fiscals, i l'evidència que el model econòmic andorrà –basat en el turisme, el comerç i el sector financer– ja grinyola, empenyen, per primera vegada, a prendre el camí d'Europa.

“La història d'Andorra ha estat un joc de supervivència i manteniment d'uns privilegis. Res més, i per això no ha sabut adaptar-se al món d'avui, on no té cabuda la deslleialtat internacional, sinó la cooperació i la voluntat. Malauradament, la modernització del país sempre ha funcionat per imposicions d'Europa, mai per iniciativa pròpia”, lamenta el periodista Àlvar Valls, català resident a Andorra des de fa tres dècades, autor del llibre *Andorra entre l'anacronisme i la modernitat* (Pagès Editors, 2009).

Por d'una onada d'immigrants.

Andorra busca l'encaix en una Europa dissenyada per a grans estats, on, fins ara, els microstats com el Principat, Mònaco, el Vaticà i Liechtenstein han estat vistos com un maldecap per a la UE, a causa de les particularitats fiscals. Són moments de transició. L'OCDE vol fer net de paradisos fiscals i el secret bancari, i el nou tractat de Lisboa obre una porta interessant per als microstats amb el concepte de *veïnatge interior*. L'article 8 diu que “la Unió desenvoluparà amb els països veïns relacions preferents, amb l'objectiu d'establir un espai de prosperitat i de bon veïnatge basat en els valors de la Unió i per unes relacions estretes i pacífiques fonamentades en la cooperació”. I estableix que “la Unió podrà celebrar acords específics amb aquests països, que podran incloure drets i obligacions recíprocs”. Així doncs, la UE ha allargat la mà a Andorra, un estat amb el qual les relacions polítiques són nul·les. Hi ha un acord duaner del 1991 per a mercaderies, un acord del 2004, imposat per Brussel·les, sobre la fiscalitat de l'estalvi, i un acord de cooperació del 2004 d'escàs contingut.

Quina mena de relació pot tenir Andorra amb la UE? La integració plena és totalment descartada a termini mitjà, per la impossibilitat d'assumir el cabal comunitari, és a dir, el conjunt de drets i obligacions a què se sotmet un estat membre. La Unió es basa en quatre prin-

cipis: llibertat de circulació de mercaderies, de béns, de capital i de persones. L'única llibertat que comparteix aquest petit estat és la de mercaderies, reconeguda a l'acord duaner. És el dret de qualsevol ciutadà europeu a instal·lar-se en un territori comunitari allò que més espanta els andorranos. No hi ha espai per a construir-hi més, el pressupost del govern resta sota mínims, tampoc no hi ha oferta laboral sobrant i molts pensen que Andorra, amb un 65% de població immigrada, no podria pas respondre a una hipotètica nova onada de forans.

Per a uns altres, en canvi, la llibertat de circulació de persones no és el gran impediment per a una relació fluida amb la UE. Meritxell Mateu, ex-ambaixadora d'Andorra a Brussel·les i ex-ministra d'Afers Estrangers en governs liberals, opina que hi ha una barrera psicològica en aquesta qüestió: “Si Liechtenstein accepta la lliure circulació de persones, amb 30.000 habitants i una Alemanya veïna de 80 milions i una mateixa llengua, i no els ha fet por, Andorra pot assumir perfectament les quatre llibertats, que de segur que reportarien grans beneficis per als ciutadans i els empresaris del país.” Mateu hi veu un problema més econòmic, en les relacions amb Europa: “Per a la UE, Andorra és un país ric i, per tant, si en forméssim part hauríem de donar molts més diners dels que podríem rebre, per ser contribuïdors nets. Si ser dins la UE implica un cost afegit, no hi ha al·licient”, conclou.

Diversos models d'acostament.

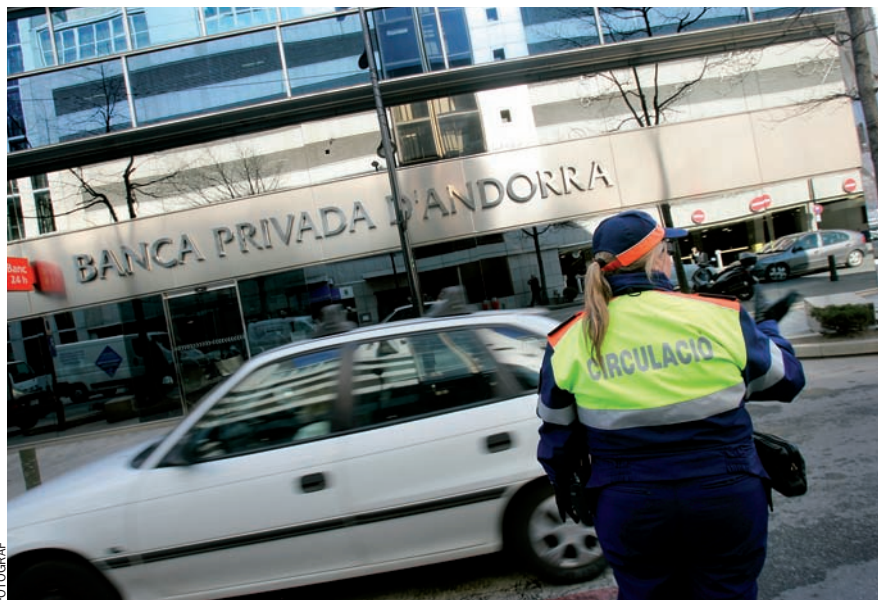
No fou fins a les passades eleccions, l'abril del 2009, que les forces polítiques andorranes van definir, seriosament, què n'esperaven, d'Europa, i què volien oferir. Abans, tímids intents de debat quedaven en no-res quan emergia la qüestió de la fiscalitat. L'actual executiu socialdemòcrata de Jaume Bartumeu governa en minoria, i s'enfronta al material més sensible a Andorra, directament vinculat amb les noves relacions que cal establir amb Europa: la reforma fiscal. Qualsevol acord profitós amb la UE exigeix un canvi radical del sistema impositiu d'Andorra, avui només sostingut per un impost indirecte que grava el consum amb un 1% per a l'alimentació, un 4% per a uns altres productes i un 12% per a joieria. Cal una imposició indirecta

que s'acosti als estàndards europeus per a poder obrir la porta als empresaris andorranos que vulguin invertir a Europa sense ser penalitzats. Invertir a la UE és una sangonera per a un andorrà. Però encara és pitjor per als europeus, que si volguessin venir a Andorra toparien amb una llei d'inversions estrangeres totalment proteccionista que impedeix el lliure establiment de negocis. L'executiu andorrà ja treballa amb els obligats acords d'intercanvi d'informació bancària, i preveu de poder signar convenis contra la doble imposició una vegada tingui un sistema d'impostos propi.

Si bé els partits andorranos coincideixen en la necessitat d'una reforma fiscal i d'acostar-se a Europa, hi ha molts matisos. Els socialdemòcrates proposen un acord d'associació amb la UE que tingui en compte les especificitats econòmiques i geogràfiques del país.

En canvi, el president del grup parlamentari Partit Liberal d'Andorra - Col·lició Reformista (CR), Joan Gabriel, defensa que Andorra s'ha d'atansar a la UE i formar part de l'Espai Econòmic Europeu, on els països que en formen part –ara només Noruega i Liechtenstein– no poden acceptar tot el cabal comunitari per la seva situació geogràfica, demogràfica i econòmica. “Tenint en compte que Europa mai no farà un vestit a mida per a un microestat, l'EEE és l'únic model existent a la UE que permet d'establir un acord a mida que compleixi les necessitats dels països que s'hi afegeixen.” CR creu que només aquest EEE pot salvar l'especificitat andorrana “per mantenir un futur com a país, perquè, si no, desapareixem. Hem d'acceptar només la normativa europea que realment sigui assumible per a Andorra”, diu Gabriel. Aquesta formació es mostra contrària a la llibertat de circulació de persones i de capitals: “Andorra no pot assumir més població i, d'una altra banda, no podem acceptar que un empresari francès pugui comprar lliurement tot allò que vulgui a Andorra, perquè en un tres i no res el país sencer podria caure a mans d'una multinacional”, addueix Joan Gabriel.

Andorra pel Canvi, també a l'oposició i considerada de centre, incideix en una qüestió que sembla més secundària per a les altres formacions, el vessant social. El president del grup parlamentari

FOTOGRAF

El secret bancari és un dels punts foscos d'Andorra envers la UE. Ja ha signat convenis d'intercanvi d'informació, com reclama l'OCDE per treure el país de la llista grisa de paradisos fiscals.

d'Andorra pel Canvi, Eusebi Nomen, insisteix a dir que l'acostament d'Andorra a la UE “té una dimensió política i econòmica, però també social, amb l'europeïtzació d'uns nivells bàsics de qüestions socials que ara mateix no es compleixen. Urgeix desplegar el títol 2 de la Constitució, que recull el dret de vaga i de sindicació, entre més”. Nomen acusa l'executiu socialdemòcrata “d'oblidar la qüestió social, tan imprescindible com la reforma de la fiscalitat per a qualsevol acostament a la UE”. Sigui quina sigui la relació que acabi tenint Andorra amb Europa, Nomen fa una crida a blindar el dret d'existir dels petits estats.

Un debat que encara fa por. Si bé els polítics comencen a mullar-se, al sector empresarial més tradicional d'Andorra li costa molt més. En són una bona prova les dificultats que ha tingut EL TEMPS per a obtenir l'opinió de sectors representatius de l'empresa i la banca. L'Associació de Banca d'Andorra (ABA) no ha volgut atendre les preguntes d'aquest setmanari, i ha remès a notes de premsa publicades a la seva web que tenen ben poc a veure amb les qüestions que es formulaven respecte a la UE. D'una altra banda, la Cambra de Comerç d'Andorra assegura que “no té opinió sobre aquest tema”.

Sí que ha expressat el seu parer la Confederació Empresarial Andorrana (CEA), que considera que “ara és el

moment de fer passes més enllà pel que fa a un nou model econòmic, amb la implantació de nous sectors emergents i potencialment beneficiosos per a reactivar la nostra economia. Som conscients que necessitem més obertura econòmica, tant nacional com estrangera, però basada en la reciprocitat, i amb uns principis ben consensuats entre els agents polítics i els econòmics”.

La CEA remarca que aquesta obertura requereix “una reforma fiscal que ens doti d'uns impostos homologables amb Europa”. Així i tot, insisteix en la necessitat de “preservar un diferencial fiscal com a avantatge competitiu propi del país, a més de la necessitat del manteniment o la disminució de la pressió fiscal als empresaris que som el motor de l'economia andorrana”.

Francesc Robert, empresari i president del Cercle Euram d'Andorra, va molt més enllà: “Amb una plena integració a la UE, potser a termini mitjà es perdrien alguns privilegis, però a la llarga el guany per als andorranos i per a qui vulgui fer negocis a Andorra és molt més alt. El problema és que molts tenen la curtedat de mires de només calcular què perdem ara, com tenim la butxaca i què deixen de guanyar els altres”.

La porta d'Europa ja no és tancada amb pany. Caldrà veure quin joc de claus vol exhibir Andorra.

Gemma Aguilera